

ĐÔ THỊ HÓA Ở TRUNG QUỐC

THÁCH THỨC TRONG THẾ KỶ 21

"Jaim's China" là một chuyên mục hàng tuần nói về chính trị và xã hội Trung Quốc. Jaime FlorCruz sống và làm việc tại Trung Quốc từ năm 1971, ông nghiên cứu lịch sử Trung Quốc tại Đại học Bắc Kinh (1977-1981) làm việc cho Tạp chí Time tại Bắc Kinh với tư cách là Phóng viên và Trưởng văn phòng đại diện (1982-2000).

Câu chuyện hôm nay: "Khoảng bốn năm trước, nông dân Zhou Jie và gia đình của ông sống ở vùng nông thôn tỉnh An Huy, trồng ngũ cốc và sản phẩm khác trên một mảnh đất. Bây giờ họ sống ở ngoại ô Bắc Kinh, thuê một ngôi nhà nhỏ thuộc sở hữu của một nông dân địa phương. Buổi sáng, ông lái chiếc xe tải chở cô con gái bảy tuổi đến trường học của người di cư trước, sau đó ông chăm chỉ kinh doanh bán vật liệu xây dựng. Vợ ông tăng thêm thu nhập của gia đình bằng cách làm người giúp việc trong thành phố. Zhou là một trong hàng triệu nông dân đã chuyển từ vùng quê vào thành phố. Họ là những cư dân mới ở đô thị Trung Quốc và tầng lớp của họ đang phát triển.

Tầng trưởng kinh tế nhanh chóng ở Trung Quốc đã khuyến khích hàng triệu người di chuyển từ nông thôn về thành phố.

với các điểm dân cư nông thôn (cơ cấu kinh tế, cơ cấu sản xuất, cơ cấu dân cư và nghề nghiệp, cơ cấu tổ chức xã hội và không gian quy hoạch - kiến trúc, xây dựng...). Đô thị hóa phát triển trên cơ sở phát triển của khoa học kỹ thuật, dịch vụ và sự tiến bộ xã hội. Chính vì thế, sự phát triển của đô thị hóa diễn ra khác nhau về thời điểm, tốc độ và quy mô giữa các nước trên thế giới. Ở châu Á, Trung Quốc là một trong những nước có tốc độ phát triển đô thị hóa mạnh mẽ nhất, tuy nhiên nếu phát triển không đồng bộ sẽ dẫn đến tình trạng đô thị hóa phiến diện, gây nhiều hệ lụy sau này.

Theo số liệu thống kê của cơ quan Thống kê Trung Quốc, tính đến năm 2008, số dân sống ở thành phố, thị trấn ở Trung Quốc là 607 triệu người, tốc độ đô thị hóa từ 7,3% năm 1949 đã lên 45,68% năm 2008, tăng hơn sáu lần. Đến cuối năm 2011, Trung Quốc có trên 690 triệu cư dân đô thị chiếm

Đô thị hóa là một quá trình phát triển về dân số đô thị, số lượng và quy mô của các đô thị cũng như về điều kiện sống đô thị. Trong quá trình phát triển của đô thị hóa đều có sự phát triển về lượng và về chất của các đô thị, kể cả đối

51,27% của 1,347 tỷ người, tăng 21 triệu so với năm 2010. Cũng trong thời gian đó, số dân nông thôn giảm xuống hơn 14 triệu người, còn lại 656 triệu người. Vì thế, lần đầu tiên trong lịch sử Trung Quốc có số dân đô thị nhiều hơn số dân nông thôn.

Aprodicio Laquian, một chuyên gia dân số và là Giáo sư danh dự tại Đại học British Columbia, Vancouver cho biết: “Đây là một trong những thay đổi dân số quan trọng nhất của lịch sử, nó giống như cuộc cách mạng công nghiệp thế kỷ XIX ở châu Âu”.

Ở Trung Quốc, dân cư có truyền thống sống bằng nghề nông, hiện nay vẫn còn nhiều người sống bằng hình thức này tuy nhiên số lượng đã bị thu hẹp đáng kể. Mức tăng trưởng kinh tế của Trung Quốc trong hơn ba thập niên qua đã nhanh chóng mở rộng quy mô thành phố và thị trấn của Trung Quốc. Số thành phố từ khi Trung Quốc mới thành lập là 132, đến năm 2008 tăng lên tới 655 thành phố, số thành phố có số dân hơn một triệu người là 122, thành phố có số dân từ 500 nghìn đến một triệu người là 118. Năm 2008, cả nước có 19.234 thị trấn, dân số tại các thành phố, thị trấn nhỏ chiếm tỷ lệ tổng dân số tại các thành phố, thị trấn từ 20% năm 1978 đã tăng lên hơn 45% năm 2008. Hiện nay có hơn 160 thành phố ở Trung Quốc với dân số trên 1 triệu, theo China Today.

Các thành phố lớn như Thượng Hải, Bắc Kinh và Quảng Châu là nơi phục vụ sự tăng trưởng này vì tạo ra phần lớn công ăn việc làm và của cải cho những người di cư. Hy vọng tiền công nhiều hơn ở miền quê, hàng triệu nông dân đi về phía khu đô thị, họ là “liudong renkou” hay dân số di động, họ di chuyển vào và ra khỏi khu vực thành thị mỗi ngày, họ làm những công việc lặt vặt ở công trường xây dựng, các dự án cơ sở hạ tầng công cộng, nhà hàng

và hộ gia đình. Giới chức năng nói rằng có khoảng 200 triệu người như vậy trên toàn quốc, “Họ làm công việc nặng nhọc, dơ bẩn và nguy hiểm mà chúng ta ở thành thị không sẵn sàng làm”, ông Wu Huan, một cư dân Bắc Kinh đang làm việc cho một cơ quan chính phủ nói.

Những người nông dân được gọi là “mingong” (lao động di cư) làm việc ở các thành phố nhưng hầu hết trong số họ vẫn là cư dân nông nghiệp, đó là trở ngại để họ trở thành cư dân đô thị hợp pháp, vì hệ thống “hộ khẩu” đã ra đời hơn một thế kỷ. Nếu không có giấy đăng ký hộ khẩu ở thành thị, họ thường bị từ chối tiếp cận các dịch vụ chăm sóc sức khỏe, nhà ở và giáo dục cho trẻ em mà người dân ở thành thị được hưởng.

Hệ thống đăng ký hộ khẩu là nguồn gây tranh cãi giữa các chuyên gia - những người ủng hộ việc bãi bỏ và các nhà hoạch định thành phố lo lắng về di cư hàng loạt. Các nhà phê bình chính sách nói rằng hệ thống hộ khẩu gây ra sự phân biệt đối xử chống lại lao động di cư và làm tăng thêm căng thẳng xã hội giữa người giàu và người nghèo. Một số người di cư nông thôn có giấy chứng nhận tạm trú, nhưng nhận được chúng là quá trình khó khăn và tốn kém, “Nó khó khăn gần như lấy được một thẻ xanh tại Mỹ”, Wu Huan nói. Tuy nhiên, với mục đích giảm sự tăng lên của dư thừa lao động nông thôn và đẩy mục tiêu đô thị hóa, chính quyền Trung Quốc đã dần dần nới lỏng việc thi hành các quy định. Họ vẫn chưa chính thức hủy bỏ hệ thống đăng ký hộ khẩu nhưng hiện nay đã cho phép nông dân dọn nhà tới ở trong thành phố, một số tạm thời và một số vĩnh viễn.

Phong trào đô thị hoá đã thay đổi bộ mặt của Trung Quốc, làm cho đô thị thịnh vượng hơn. “Đô thị

Khi tôi lần đầu tiên đến Trung Quốc cách đây 40 năm, chỉ có khoảng 800 nghìn người sống ở thành phố, Jaime FlorCruz

hóa là động cơ để xã hội thay đổi trên quy mô lớn và cung cấp nhiều cơ hội việc làm”, ông Li Peiling, Giám đốc Viện Xã hội học tại Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Trung Quốc nói. Đô thị hóa sẽ ảnh hưởng đến lối sống của người dân, cách sản xuất, cơ cấu lao động, thói quen tiêu dùng và các

Đô thị hóa là động cơ để xã hội thay đổi trên quy mô lớn. Li Peiling, Học viện Khoa học Xã hội Trung Quốc

chuẩn mực đạo đức, nhưng nó cũng ẩn chứa nhiều vấn đề như tội phạm, tắc nghẽn giao thông, nhu cầu về nhà ở tăng cao và tăng tình trạng căng thẳng xã hội. Các chuyên gia nói những tác động nói trên là sức ép rất lớn đối với thành thị về mặt tài chính và cơ sở hạ tầng, “Sự gia tăng dân số đô thị đặt ra thách thức về sự phân bố tài nguyên” ông Li Jianmin, Giáo sư Viện Dân số và Phát triển, trường Đại học Nankai nói, đó cũng là lý do tại sao ông cho rằng các thành phố lớn như Bắc Kinh và Thượng Hải cố gắng hạn chế tăng trưởng dân số, trong khi các thành phố vừa và nhỏ khuyến khích nông dân di cư từ nông thôn ra thành thị.

Trung Quốc hy vọng có thể tránh khỏi “bệnh thành phố” như: thất nghiệp hàng loạt, quá đông đúc, tình trạng thiếu nước và điện và các khu nhà ổ chuột... Zhu Xiang, một giáo sư tại Đại học Hồ Nam cảnh báo nhằm chống lại sự xuất hiện của loại đô thị hóa quá mức như ở một số nước Mỹ Latinh - nơi tốc độ đô thị hóa lớn hơn tốc độ phát triển kinh tế hay sự xuất hiện “người nghèo mới” cùng với quá trình đô thị hóa, giống như nhiều nước ở châu Phi. Nếu mở rộng cư dân đô thị, nhiều nông dân sẽ mất đất nông nghiệp và trong một vài năm giá gạo sẽ đắt hơn so với giá nhà ở.

Theo các chuyên gia, hiện nay Trung Quốc chỉ

có hơn 20% dân cư sống ở đô thị có hộ khẩu chính thức. Ngày 8/12/2011, Viện Khoa học xã hội Trung

Quốc đã công bố “Sách Xanh về nhất thể hóa thành thị và nông thôn”, trong đó nêu lên nhiều mối quan tâm đáng lo ngại nếu Trung Quốc không có định hướng cho quá trình đô thị hóa.

Tóm lại, 60 năm phát triển đô

thị hóa đã làm cho xã hội phát triển, các công trình công cộng liên quan đời sống của người dân Trung Quốc phát triển từ không đến có, từ yếu đến mạnh, tuy nhiên cần xem xét và đề ra những chính sách phù hợp nếu không đô thị hóa quá nhanh tại một số tỉnh có thể dẫn đến tình trạng đô thị hóa quá mức, thậm chí đô thị hóa giả tạo dẫn đến một loạt các vấn đề nổi cộm về kinh tế, xã hội và môi trường, gia tăng xung đột và mâu thuẫn xã hội./

Lan Phương (dịch)

Nguồn:

http://edition.cnn.com/2012/01/20/world/asia/china-floracruz-urban-growth/index.html?hpt=ias_r1

Tài liệu tham khảo:

1. <http://www.baomoi.com/Toc-do-do-thi-hoa-o-Trung-Quoc-ngay-cang-nhanh/119/3300984.epi>
2. http://www.constructiondpt.hochiminhcity.gov.vn/?ID1=99&CHANNEL_ID=37&NEWS_ID=&NEWSID=2470&CAP_ID=2&VIEW=1&NHOM=